

Остафійчук Т.В.,

кандидат психологічних наук, доцент, доцент
кафедри психології та педагогіки ННІПП
НАВС

ПСИХОЛОГІЧНІ ВИМОГИ ДО ОСОБИСТОСТІ ЮРИСТА

Професія юриста є досить важливою, поширеною і різноплановою у сучасному суспільстві. Діяльність представників різних підгруп юридичних професій має свою специфіку, обумовлену характером суспільних відносин, у яких вони беруть участь, що відбивається на їх морально-психологічних якостях. Але, підкреслимо, що усі юристи керуються у своїй діяльності однорідними принципами, мають бути зорієнтованими на загальнолюдські моральні цінності, і тому до них, як до представників правничої професії, ставляться єдині за своєю сутністю особистісні, морально-психологічні вимоги незалежно від конкретної сфери діяльності чи відомчої приналежності. Тому на сьогодні визначення пріоритетних психологічних вимог до представників юридичних професій необхідні для формування змісту підготовки таких фахівців.

Діяльність юрисконсультів, нотаріусів, адвокатів має суспільно необхідний характер, а суддів, прокурорів, слідчих — державну значущість. Вони є посадовими особами, представниками влади, здійснюють владні повноваження для захисту інтересів громадян, суспільства, держави. У своєму спілкуванні з іншими людьми, носіями соціальних ролей, пересічними громадянами вони представляють та уособлюють державну владу. Надання працівникам юридичних професій не лише правової, але й моральної санкції на проведення відповідної діяльності з охорони і захисту прав людини і громадянина з використанням владних повноважень покладає на них високу відповідальність за суворе і точне дотримання законності, ... моральні вимоги до поведінки таких працівників.

Без перебільшення можна також сказати, що юридична діяльність потребує від юриста високих інтелектуальних здібностей: уміти давати розумні відповіді на складні питання, проникати в сутність явищ, бачити причинно-наслідкові зв'язки, мислити широко і передбачати події. Уміння збирати, утворювати цілісну образну картину явищ - одне з найважливіших у розумових здібностях. Мислення юриста, як і інші якості, засновано на його загальному інтелектуальному розвитку. Йому повинні бути характерні активність і ініціативність, пошуковий, аналітико-синтезуючий характер, глибина і широта, логічність, організованість, доказовість (нетерпимість до голосливих тверджень), несуперечність, здатність мислити при "інформаційних порожнечах",

уміння висувати гіпотези і ретельно досліджувати їх, спритність, гнучкість, швидкість, практичність, ясність, стійкість, прогностичність, критичність. Розвиток такого мислення відбувається разом із професіоналізацією відчуттів, сприймання, уваги тощо. Важливими є такі особистісні якості юриста, як духовні потреби, інтереси, устремління, ціннісні орієнтації, риси характеру, психофізіологічні якості (темперамент) тощо.

Значне місце у юридичної діяльності займає спілкування. Тому комунікативна компетентність — знання юристом правил спілкування, володіння його технологією неможлива без розвинених комунікативних здібностей юриста, тобто здібностей володіти ініціативою у спілкуванні, виявляти активність, перцептивність, толерантність.

Юридична практика показує, що система освіти та виховання майбутніх юристів спрямована на формування їх правової культури, проте практична діяльність юриста регулюється не тільки нормативно-правовими актами, а й нормами моралі та правилами етикету. Сьогодні можна з упевненістю стверджувати, що знання тільки законодавчої бази недостатньо для виконання юристом своїх функцій. Він повинен володіти певними морально-психологічними якостями, мати високу культуру. Розвинути ці здібності допомагають спеціальна освіта та цілеспрямоване виховання. На жаль, освіту у юридичних ВНЗ в основному зведено до вивчення матеріального та процесуального права. На нашу думку, у теперішній час нагальною стала потреба розширення та збагачення змісту юридичної освіти в Україні, а саме головне – удосконалення системи виховання студентської молоді, зокрема майбутніх юристів, з метою формування у них тих особистісних рис і якостей, які відповідають вимогам суспільства. Така потреба викликана значущістю правоохоронної діяльності та практичною складністю умов її реалізації.

Охріменко І.М.,

доктор юридичних наук, доцент, начальник
кафедри управління та роботи з персоналом НАВС

ІНТЕГРАЦІЯ ПСИХОЛОГІЇ І ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ

Зародження вітчизняної оперативно-розшукової психології відбувалося під впливом інтеграції та диференціації системи юридичних і психологічних знань. Звідси є сенс вести мову про те, що виникнення такої інтеграційної галузі одночасно стимулює розвиток й удосконалення як психологічного, так і юридичного знання.